

Komma

Komma (,) benyttes for å markere pauser innenfor en ytring. (Det som står mellom to store skilletegn [.:?], heter nå ytring og ikke lenger periode.) Komma markerer en kortere pause enn punktum.

På norsk og en rekke andre språk benyttes dessuten komma som desimalskilletegn. Det ble behandlet i «Norsk på trykk» i august-utgaven av AGI.

De fleste reglene for kommatering (det å sette komma) forutsetter grammatisk analyse. Den som skal sette komma korrekt, må derfor både kunne kommareglene og være fortrolig med de grammatiske begrepene. Erfaring viser imidlertid at de fleste skribenter har betydelige kunnskapsmangler på begge disse områdene. Til hjelp for alle oss anbefaler AGI Jostein Stokkelands «Få kommaet på plass», som inneholder de viktigste kommareglene sammen med gode eksempler.

Som rådgiver i Norsk språkråd var Stokkeland AGIs foretrukne veileder i vanskelige spørsmål. I oktober ble han pensjonert. Med Stokkelands tillatelse gjengir vi hans oversikt over de viktigste kommareglene. Samtidig takker vi Stokkeland for god hjelp og stor velvilje gjennom mer enn ett tiår.

(Artikkelen finner du også på Språkrådets hjemmesider: <http://www.sprakrad.no>. For dem som vil sette seg inn i den utførlige versjonen av kommareglene, anbefales Finn-Erik Vinjes Skriveregler / Skrivereglar, som har omfattende informasjon.)

(Når du har lest artikkelen, bør du klare Språkrådets komma-test: www.sprakrad.no/upload/torget/leik/komma1.htm)

Få kommaet på plass

Vi presenterer her de viktigste kommareglene. Dette er ingen fullstendig oversikt, men er ment som en hjelp med det mest nødvendige. Vi kan ellers fortelle at danskene nå har endret sine kommaregler så de er nesten helt like de norske. Til slutt: Husk at vi setter komma for at det skal bli lettere å lese, ikke for at det skal bli vanskeligere å skrive!

Og, eller, men, for

Mye har jeg reist, vidt har jeg fart, men aldri har jeg sett så liten en mann med så stor en dokumentmappe.

Kan du komma, eller kan du ikke?

Regel: Vi setter komma mellom sideordnede setninger som er bundet sammen med de sideordnende konjunksjonene og, eller, men, for.

Tips 1: Det er lett å huske at du skal ha komma framfor men.

Tips 2: Det er vanlig å sløyfe komma mellom korte setninger som hører nær sammen:

Spis opp og vær glad till!

Dersom-setning først og når-setning først

Hvis du vil, kan jeg følge deg på stasjonen.

Når sola går ned i vest, arbeider den late best.

Regel: Det skal stå komma når leddsetningen (undersetningen) kommer først.

Komma før det nødvendige

Kongen og hans menn, som likte å bruke telefaks, ble svært glade da de så Mjøsa.

Regel: Vi setter komma framfor en leddsetning (undersetning) som ikke er nødvendig, men som bare gir en tilleggsopplysning.

Innskudd

Glomma, Norges lengste elv, renner ut ved Fredrikstad.

Regel: Innskudd og forklarende tillegg skal ha komma før og etter.

Svar og utrop

Nei, kjære Else, det er umulig.

Hei, Kari!

Regel: Vi setter komma før og etter tiltaleord, svarord og utropsord.

Oppregning

Per, Pål og Espen Askeladd.

Regel: Det skal være komma mellom leddene i en oppregning dersom det ikke står noe bindeord.

Supertips

Det skal ikke være komma når du begynner en setning med **for å**. Se her:

«For å komme til Farsund må du ta båt.»

Det skal ikke være komma når du begynner en setning med **ved å**. Se her:

«Ved å ta fly til Farsund sparer du mye tid.»

Forklaring: «For å komme ...» og «Ved å ta ...» er ikke leddsetninger. Derfor skal du ikke ha komma her.

Jostein Stokkeland